

Conclusions del treball sobre
**Conclusions del treball sobre
la relació família-escola**

Consell Escolar Municipal
Consell Escolar Municipal
Desembre 2008

CONCLUSIONS DEL TREBALL RELACIÓ FAMÍLIA - ESCOLA

INTRODUCCIÓ

El Consell Escolar Municipal del mes d'octubre de l'any 2007 va aprovar la proposta de treballar durant el curs el tema de la relació entre l'escola i la família. Per dur a terme aquest objectiu, es va crear una comissió de treball formada per membres del plenari i per d'altres persones vinculades al món educatiu de la nostra ciutat i que van voler participar de forma activa.

En un primer moment, la comissió tenia com a tasca fonamental analitzar en quin punt està aquesta relació, quins mecanismes fan servir els centres educatius per apropar les famílies a l'escola, com vivencien les pròpies famílies el seu paper en el procés educatiu dels seus fills i filles i a l'hora com participen les mares i pares (representades en alguns casos per les AMPA) en la gestió i la vida dels centres.

Davant d'aquests reptes, la comissió va constatar que no disposava de dades concretes que poguessin ajudar a elaborar unes conclusions i que moltes de les afirmacions que es manifestaven formaven part d'impressions, percepcions, etc... Per aquest motiu es va considerar convenient elaborar una enquesta que s'adreçaria a mares i pares i al professorat en la qual s'intentés de forma més o menys objectiva, captar les opinions sobre els mateixos temes dels dos factors fonamentals en la relació família i escola.

Aquesta enquesta finalment va ser contestada per 545 famílies i 101 mestres i professors, de centres de tota la ciutat, de nivells educatius diferents i de tipologia també diferents. Arran de la recollida de tota aquesta informació, es va elaborar un informe de resultats que, en molts casos confirmava les percepcions que ja es tenien i que en d'altres casos, han aportat una informació valuosa que va servir com a punt de partida a les jornades que es van dur a terme a l'octubre del 2008.

Les jornades van servir com a punt de trobada de tots els sectors de la comunitat educativa. Hi van participar més de 100 persones, provinents majoritàriament del sector de mares i pares (45 persones) i del sector del professorat d'primària i secundària (52 persones). Amb la participació als diversos grups de treball que es van constituir es va poder reflexionar sobre el paper que les mares i pares han de jugar en tot el procés educatiu, la seva relació amb la vida dels centres i com des de l'escola o l'institut es valora i es gestiona la relació amb les famílies.

Així doncs, a l'hora d'elaborar les conclusions d'aquest treball, s'ha considerat oportú prendre com a punt de partida algunes de les afirmacions recollides a l'enquesta, que més tard van ser la base de les reflexions dels grups de treball i que en alguns casos, s'ha plasmat en propostes concretes d'actuació.

També cal tenir en compte que moltes de les reflexions que a continuació s'exposen relacionades directament amb un grup de treball, van ser comunes a tots els grups independentment del tema central que tinguessin al debat.

IMPLICACIÓ DE LES MARES I PARES EN EL PROCÉS EDUCATIU

Alguns dels principals resultats de l'enquesta són:

- les mares i pares valoren la família com el primer agent educatiu dels infants, i en aquest cas, el professorat hi està d'acord amb aquesta afirmació
- la importància que atorguen les famílies al seu paper d'acompanyament en el procés educatiu, tant a l'hora d'ajudar a fer els deures com el de motivar, va disminuït a mida que el noi o noia creix
- la necessitat d'una relació permanent amb el professorat també perd força a mida que augmenta l'edat del noi o noia
- les mares i els pares consideren als mestres principalment com a transmissors de coneixement, mentre que el professorat es considera també transmissor de valors
- la manca de temps i de preparació són les dues raons majoritàries que els pares i mares argumenten com a principal dificultat a l'hora de donar suport als seus fills
- també destaca la falta d'autoritat dels progenitors com una raó que expressen, sobretot les mares i pares de secundària, a l'hora d'implicar-se en el procés educatiu
- la recerca de solucions als possibles problemes acadèmics dels alumnes, no es sol fer segons els progenitors en col·laboració amb els centres, sobretot en el cas de secundària
- el professorat opina que les accions més eficaces per implicar les mares i pares són les entrevistes periòdiques, la incorporació de les famílies a alguna activitat a l'aula i la implicació en el projecte de centre.

Arran d'aquestes conclusions, es va iniciar el diàleg en el grup de treball que va posar de relleu els següents aspectes:

- les mares i pares, així com el professorat presents al grup de treball, van posar de manifest la necessitat d'aclarir els papers que cadascú ha d'assumir. Els progenitors necessiten que des de l'escola se'ls concreti què s'espera d'ells, és a dir, que el mestre deixi clar quin tipus de col·laboració espera, perquè aquesta concreció facilita la tasca.
- en general, es considera que la família ha de fer una tasca de motivació, d'acompanyament. No cal que siguin els transmissors dels coneixements concrets però si és necessari que transmetin als alumnes la importància de l'escola, de l'estudi.
- el coneixement mutu, mestre-família, és clau a l'hora d'establir una bona comunicació que sempre va en benefici dels infants. Aquest coneixement de la tasca dels altres propiciarà un diàleg fluid entre totes dues parts.
- és molt important que les mares i pares no s'hi sentin culpabilitzats quan parlen amb els mestres. Cal valorar positivament la tasca que fan les famílies i mantenir-les informades tant de les possibles dificultats com dels èxits dels seus fills i filles.
- per dur a terme aquesta implicació dels pares en el procés educatiu, la tasca del tutor/a és considerada fonamental. Cal revaloritzar la tasca tutorial, dotar-la d'elements tant de temps com de contingut, per tal que es pugui desenvolupar en les millors condicions possibles, ja que això beneficia a l'alumne i a les famílies.
- en alguns casos, les mares i pares han posat de manifest que si es vol potenciar la relació de les famílies amb l'escola i concretament amb els mestres, aquests haurien de poder flexibilitzar la seva dedicació per poder atendre alguns casos fora de l'horari habitual.
- pel que fa a la implicació de les famílies, també es considera necessari que es tingui una especial cura del pas de primària a secundària. És un moment de molts canvis on el suport de les famílies és fonamental per als joves. Aquest procés cal que sigui viscut per la família com un moment important i que en tot moment estigui informat dels canvis que es produiran i les novetats que s'hi trobarà l'alumne.

- en el cas de les escoles amb un alt nivell d'alumnes nouvinguts, hi ha variables que dificulten la implicació de les famílies (idioma, trets culturals, horari laboral ampli...). Cal que aquests elements també es tinguin en compte per part del centre educatiu, per establir els mecanismes d'adaptació més convenients en cada cas.

Aquestes reflexions es podrien concretar en actuacions concretes a dur a terme generalment a partir de la iniciativa de les escoles:

- crear espais de relació família-escola:
  - o aquests espais es podrien portar a terme facilitant l'accés de les famílies a l'aula a través de la vinculació amb projectes concretes de l'escola, que els pares puguin fer-se seus i que tinguin un reflex concret a la realitat: hort escolar, biblioteca...
  - o l'obertura del centre escolar els caps de setmana perquè les famílies puguin realitzar activitats en comú. Aquest coneixement de l'espai físic pot facilitar que les famílies visquin el centre com a propi i que no tinguin reticències a l'hora d'entrar
  - o els mestres també han d'estar receptius a la necessitat d'incorporar a les famílies en alguns projectes concrets.
- potenciar activitats d'escola on participen tots els sectors
- buscar els mecanismes per revaloritzar la tasca del tutor/a i si és possible gestionar per tal que cada grup classe pugui comptar amb dos tutors. D'aquesta manera tindrien més disponibilitat per fer un seguiment de l'alumnat i més temps per poder vetllar per la relació amb les famílies.
- adaptar la relació tutor/a-família a les característiques de cada entorn, i això només és possible si existeix la possibilitat de flexibilitat i d'adaptació per part dels centres.

PARTICIPACIÓ DE LES MARES I PARES EN LA DINÀMICA DELS CENTRES

En aquest apartat, l'enquesta volia recollir quina valoració fan les mares i pares de la seva participació en la dinàmica del centre, bàsicament en els òrgans formals (AMPA i consell escolar) i quina percepció té el professorat d'aquesta col·laboració.

Algunes de les conclusions de l'enquesta en relació amb la participació de les mares i pares en la dinàmica dels centres i concretament la relació que estableixen amb l'AMPA del centre són les següents:

- l'enquesta confirma que el grau de participació de les mares i pares a través de l'AMPA és més elevat als centres d'educació infantil i primària públics i que a mesura que el nivell educatiu avança, el paper de l'AMPA i la participació dels pares va disminuint.
- en general, es valora molt positivament la tasca que realitzen les associacions de mares i pares però només un 10% afirmen participar de manera activa a la Junta.
- la dificultat que argumenten les mares i pares és la falta de temps i en alguns casos la falta de preparació
- en relació al professorat un 58% assegura estar força informat de les activitats que organitza l'AMPA del seu centre. En els casos que coneixen la tasca de l'AMPA, en general es valora molt positivament.
- pel que fa al consell escolar, dos de cada tres pares i mares assegura conèixer el consell escolar de centre, tot i que menys del 40% diu participar a les eleccions. Aquest òrgan de participació formal és més conegut a l'escola pública que a la concertada.
- a l'hora de determinar les causes de la falta de participació a les eleccions, destaquen "no conèixer els que es presenten" i "la manca de disponibilitat"
- un 54% de les mares i pares afirma no rebre informació en relació al consell escolar (acords, resums de les reunions, ...)

A partir d'aquestes dades fruit de l'enquesta, el grup de treball va fer les següents reflexions:

- les persones assistents i que formen part de les AMPA confirmen, en general, la poca col·laboració de les famílies amb l'AMPA de l'escola. Resulta difícil renovar la junta i les persones que participen activament finalment acaben per cansar-se.
- els assistents plantegen com a molt necessària la participació de les mares i pares al consell escolar, ja que aporten la visió de les famílies.
- portar a terme alguns projectes específics que tenen una repercussió final en les famílies (per exemple, la socialització de llibres) afavoreix la participació de les mares i pares, ja que veuen un rendiment concret als seus esforços.
- es confirma la falta d'informació sobre el consell escolar de centre i les seves responsabilitats
- es constata la falta de participació de les famílies novingudes, tant pel que fa a les activitats concretes com en relació a la tasca de l'AMPA
- els membres de les AMPA també posen de manifest la falta de comunicació entre associacions de diversos centres. Aquesta relació podria facilitar determinades activitats, optimitzar recursos, intercanvis d'experiències...

Arran d'aquests comentaris, es proposen les següents línies de treball:

- caldria que des del centre educatiu es fes més difusió de la tasca que realitza el consell escolar, a través de circulars, de cartells informatius...
- cal potenciar la coordinació entre l'Ajuntament i les AMPA dels centres educatius i també entre AMPA, mitjançant l'organització de reunions periòdiques, del treball en xarxa, d'aprofitament dels canals de comunicació on-line...

COM PLANTEJA EL CENTRE EDUCATIU LA RELACIÓ AMB LES FAMÍLIES

En aquest últim apartat, l'enquesta va recollir dades sobre les estratègies que fan servir els centres educatius per potenciar la vinculació de les famílies al centre, mantenir informats a les mares i pares sobre qüestions relacionades directament amb el seu fill/a o sobre qüestions generals de funcionament i el grau d'eficàcia que tenen aquests mitjans de comunicació establerts.

Algunes de les principals aportacions de l'enquesta són:

- la quasi totalitat de les famílies utilitzen el contacte amb el tutor/a com a principal mitjà de relació amb el centre
- com a canal de comunicació els que tenen major acceptació entre les famílies són l'agenda escolar i les circulars
- l'enquesta determina que els diferents mitjans de comunicació família-escola tenen nivells d'acceptació diferents en funció de les tipologies i realitats familiars
- en general, les mares i pares consideren que reben prou informació per part de l'escola, tot i que un 14% es manifesta insatisfet. També un percentatge d'enquestats considera que la informació arriba tard.
- tot i que de manera general, les famílies saben com fer arribar una consulta al centre i que se senten ben atesos, un grup significatiu opina que l'escola hauria d'ajustar-se més en horaris i ser més receptiva als comentaris que se'ls fa.
- l'enquesta evidencia que les famílies amb menys recursos i amb menor nivell d'instrucció són les que tenen més dificultats per adreçar-se a l'escola.

A partir d'aquestes dades, els participants al grup de treball van fer les següents reflexions:

- tot i que l'enquesta posa de manifest que a mida que l'alumne avança els nivells educatius, la relació de la família amb l'escola va a menys, els assistents consideren que hauria de ser al contrari. La relació tutor/a – família a secundària ha de ser constant i fluïda, no només per posar de manifest els possibles problemes sinó per fer un seguiment de l'evolució de l'alumne.
- el tipus de mitjà que fa servir cada centre educatiu ha de venir determinat pel tipus de famílies que en formen part. Com ja s'ha mencionat en diverses ocasions, els centres han de ser flexibles a l'hora d'establir els mecanismes de relació i aquests han d'estar basats en el coneixement de la realitat de l'entorn i de la tipologia de famílies.
- no hi ha estratègies universals que funcionin a tots els centres, cal saber adaptar-se.
- el coneixement mutu facilita la comunicació. El centre educatiu ha d'obrir les seves portes per tal que les mares i pares s'hi sentin acollits. També cal tenir una cura especial amb les famílies nouvingudes.
- les reunions generals d'escola tenen menys acceptació que aquelles que tenen a veure concretament amb un alumne en particular. Les mares i pares consideren majoritàriament com a fonamental la relació amb el tutor/a.

D'aquestes reflexions, les línies de treball que se'n deriven són:

- cal que els centres proposin activitats que comportin la participació de les famílies, per tal de poder-les apropar a la realitat de l'aula. Però perquè aquesta incorporació a la dinàmica de l'aula tingui una continuïtat i no depengui de la disponibilitat del professorat en cada moment, és necessari que a l'hora de dissenyar els projectes de centre s'incorpori com un element més del procés, el treball amb les famílies.
- facilitar l'assistència a les mares i pares a les reunions, tant a les de centre com a les individuals, amb la possibilitat de monitoratge, acollida....

- cal potenciar les entrevistes personals amb més assiduitat tant per comentar aspectes a millorar com a elements positius del desenvolupament de l'alumne
- fer servir les noves tecnologies per controlar l'assistència, el rendiment, la impuntualitat...
- establir un full d'incidències setmanals que les famílies hagin de validar
- el lliurament de notes s'hauria de fer de forma personal a les mares i pares, amb informació sobre l'evolució de l'alumne i la seva actitud.

Sabadell, desembre 2008